

A tanyai kisvasut

Irta Kozma Marcell.

A Szeged—Alsótanyai Gazdasági Vasut építési tervszabványának mintegy harmincéves multja van, melyet rövid kivonatan kívánok ismertetni.

A tanyai vasut első uttorói néhai Stelczel Frigyes máv. üzletvezető és Erdélyi és Deutsch szegedi nagyvállalkozók voltak. A Stelczel-féle terv kizárólag az alsótanyai—szegedi kapcsolatot szolgálta, míg az Erdélyi—Deutsch-féle tervnek ennél továbbmentek, mert utóbbi vállalkozók a vasut valószínűbb jövedelmezőségét is szem előtt tartották és így jutottak Kiskundorozsma és környékének tervezésükbe történő bekapcsolásához.

A szegedi nyilvános tárház különféle számításai az adatszerezések alapján, akkoriban azt eredményezték, hogy amennyiben egyáltalán beszélni lehet a kisvasut rentabilitásáról, úgy csak az Erdélyi—Deutsch-féle tervet lehet szóba, minthogy a létesítendő kisvasut személyforgalmán kívül, a teherforgalom lényegesebb fokozása Szegedre és viszont csak a dorozsmai bekapcsolással volna elképzelhető. Így is a kisvasut építkezésénél a legmesszebbmenő takarékoság mellett és az ugyanis működő szegedi nyilvános tárházak adminisztrálásával lehetett gondolni a vasut felépítésére.

Az akkori érdeklődés azt eredményezte, hogy Erdélyiek nem igen gondoltak a vasut felépítésére, hanem valószínűbbnek látszott, hogy az engedélyezés értékesítése lebegett szemük előtt és azt remélték, hogy Szeged városa fogja megváltani a részükre terhet és sok munkát jelentett jogot. Ám Lázár polgármester, akit környezete igyekezett meggyőzni a város és tanyai kapcsolatának szükségességéről, akiről egyébként is közismert volt, hogy a tanya sorsa mennyire szívéhez van nőve, nem mutathatott hajlandóságot a kisvasut létesítésére, világosan kifejezésre juttatva, hogy az államtól támogatásra nem számíthat a város, — sajnos hiányzott azon időben a nagy támogatónk: Klebelsberg miniszter, — magának a városnak a célra pénze nincs, pénzt csak földből szerezhetne, már pedig földek eladásáról Lázár polgármester hallani sem akart.

A kisvasut iránt tudtommal komoly magánérdeklődő egyedül az Országos Raktárházak Részvénytársaság volt, amely cég izig-veig vasutas és emellett kereskedő, vezető igazgatója: Kilenyi Pál, a szegedi tárházak vezetőségének javaslatára 1908-ban jelentkezett eszméjével a városnál, ahol tervét kifejtve, ennek megvalósításához csak annyit kért a várostól, hogy a város szerezze meg Erdélyi—Deutsch vállalkozóktól az engedélyezési jogát, minthogy a jog megszerzésével járó áldozatot a vállalat nem hozhatja meg, Erre a város nem volt hajlandó, mert tudomása szerint a joghoz drágán lehetett volna hozzájutni.

A tárház érdeklődése azt eredményezte, hogy a kisvasut ügyét napirenden tartották.

Az 1910. évben nagyobb érdeklődést foglalkozott a tanyai vasutal, mely érdeklődést anyagát könyvbe foglalta Szesztay tanár.

Az 1910. évi érdeklődés után nagy agilitással foglalkozott a tanyai vasutal néhai Balogh Károly tanácsnok, aki Szesztay tanár tanulmányát állandóan íróasztalán, maga előtt tartotta, sőt amikor a gazdasági tanácsnoki állásától megvált és új ügyosztályt kapott, ezt a zöldfedésű könyvet oda is magával vitte.

Balogh Károly 1914 márciusában, amidőn a kereskedelmi kikötő érdekében folytak tanácskozások, ezen anketen ugyancsak sikra szállt a kisvasutért, ahol kifejezésre juttatta azon kívánságát, hogy ha a kereskedelmi kikötő létesül, úgy a kisvasutat feltétlenül oda kell vezetni a városnak.

A háboru alatt újból felelevenedett a kisvasut ügye, amely alkalommal Uray máv. üzletvezető hadifoglyok és hadianyag igénybevitelével óhajtott a tanyát Szegeddel összekötni, de közreműködését a rendes nyomtávu vasuthoz kötötte. Az ezen ügyben egybehívott értekezleten a vasut hívei már két pártra oszlottak, mert amíg Uray híveivel a rendes nyomtávu vasut mellett szállott sikra, addig Balogh Károly és hívei egyedül a kisvasutat találták alkalmasnak arra, mely a tanyát Szegednek megtartja. A város többsége Balogh Károly terve mellett döntött, aki kifejtette aggályait a nagyvasutal szemben, mely szerinte a tanyát elviszi Szegedtől. Balogh tanácsnoknak olyan vasut kellett, mely nem nyer kapcsolatot a tanyát környező Halassal, Majsával, Kistelekkel. Olyan vasutat kívánt Balogh Károly Szegedre, mely akként állapítja meg menetrendjét, hogy a tanya népe ne csak eladja Szegeden portékáját, hanem annak ellenértékét a vonat visszaindulásáig a városban el is költse, sőt attól is tartott a városért lelkesedő tanácsnok, hogy ha a kisvasut menetrendjét akként állapítják meg, hogy az kapcsolatot nyer a nagyvasutal, úgy a tanya népe elviszi a portékájáért kapott pénzt másfelé.

Balogh Károly fáradozásait nem koronázta siker és utoljára 1923 májusában szólalt meg a kisvasutról, amikor jellegzetes, hangján így nyilatkozott: »En mondom, hogy aki a kisvasutat megcsinálja, az életében szobrot érdemel.« A néhai tanácsnoknak ezen nyilatkozata helytálló.

A kisvasuton 1929-ben már

36.646 q rozs,
2038 q buza,
1767 q tengeri,

14.890 q gyümölcs és még külön podgyász-ként kb. 7500 q gyümölcs és sok egyéb cikk forgalmaztatott és így tehát ezen évben olyan személy- és teherforgalmat ért el, aminőt talán egyetlen kezdő vasut sem tud felmutatni és ha nem jött volna közbe az 1930-iki év rendkívüli gazdasági betegségével, a forgalom nyilvánvalóan tovább fejlődést mutatna.

A tárgyilagosság kedvéért rá kívánok mutatni arra, hogy a feltüntetett forgalom mineműségéből nyilvánvalónak látszik a vasut jövőbeni fejlesztése a szegedi tárházon keresztül, mert a vasut és tárházi intézmények egymásrataltsága közismert, amire kifejezetten rámutattak munkáikban Stelczel Frigyes, Erdélyi—Deutsch és Szesztay műegyetemi tanár az 1910. évi tanulmányában. Eből a munkából kitétni, hogy minden terv és tanulmány a közraktáron keresztül irányította a létesítendő kisvasutat.

A kisvasut történetéből arra az eredményre jutok, hogy amennyiben a remélhető jobb viszonyok lehetővé teszik, hogy a város a kisvasutra további áldozatot hozzon, úgy a vasut fejlődésének lehetősége a dorozsmai és közraktári bekapcsolásokkal kézenfekvő.

Okkazió!!

Lusztig Imre
harisnya- és
kötöttáru üzletében

Széchenyi tér 2. sz.

140

2000. december 31.

A Délmagyarország 2000-ben megjelenő számának szilveszteri melléklete

Szilveszter

A 2000-ik év Szilvesztere...

A nép mulat, tombol, mert jókedve, jó dolga és főleg — mert pénze van. Adó ma már ismeretlen fogalom, a munkanélküliséget tisztelettel ezelőtt sikerült eltörölnünk a föld színéről. Ma minden ember annyit keres, amennyit akar.

De ebben az általános örömben és ujjongásban jó lesz kissé visszaemlékezni arra a régi Szilveszterre is, arra az időre, amikor nem ment ilyen jól nekünk...

Mert volt valamikor — szinte meseként hangzik — egy Szilveszter, aki nem volt ilyen jókedvű... Akinek sok gondja volt a házikezeléssel, a függőkölcsönökkel, a színházi szervezkedéssel, aki nem tett mást, mint hadakozott jobbra, hadakozott balra és aki mindenkinek — igazat adott...

HIKÉK

A posta újból tarifaleszállításra készül. Két hónap előtt a posta puccszerűen leszállította a tarifát. Amint értesülünk, most újból tarifaleszállításra készülnek. A hírek szerint most olyan olcsó lesz a posta, hogy például a rendes levelek feladásakor a posta ad 10 fillért a feladónak. Ugy hírlik, hogy a telefont azentúl díjtalanul adják... Ugy látszik, ott fenn már azt sem tudják, hogy mit csináljanak jó dolgukban.

Piacrazzia. A Délmagyarország 1980 tavaszán megírta, hogy a rendőrség az elszaporodott zsebtolvajok ellen piacrazziaikat rendszerezte. A rendőrség azóta többször razziazott is, de eredménytelenül. Most azután sikerült elfogni a zsebmetszőt egy 90 esztendő aggastyán személyében. A rendőrség a déli órákban körülzárta a piacot és hosszú hajszá után elfogta a tolvajt, akiről kiderült, hogy már több bérháza van.

Kiesett a Zeppelinből. Szerdán délelőtt szerencsés kimenetelű baleset történt az egyik helyi érdekű Zepelinknél. Gera Illés, az egyik világtutató a Tisza Lajos-körút fölött mélyen kihajolt az ablakból és lezuhant. Gera Illésnek szerencséjére semmi baja sem történt, mert az egyik áruháza tetőzetén lévő uszómedencébe esett.

Kibővítik a Pantheon. Szeged Város Pantheonját Megtöltő Bizottság ma este ülést tartott. A bizottság elhatározta, hogy a megnőtt igényeknek megfelelően kibővíti a Pantheon. Ezzel szemben megszorítják a bejutás lehetőségét. Csak az kaphat helyet a Pantheonban, aki:

**MAGYAR
KENDER-, LEN- ÉS JUTAIPAR
RT.**

UJSZEGED ~ BUDAPEST

Sürgőnycim: KENDERIP SZEGED
Telefonszámok: 10-19. és 17-55.